

RECENZIE SPRÁVY

Vadim Leonovič CYMBURSKIJ: Rusko – územie za veľkým Limitrofom: civilizácia a jej geopolitika (Rossija – zemlja za velikim Limitrofom: civilizácia i jijo geopolitika), Editorial URSS Moskva 2000, 144 strán, ISBN 5 – 8360 – 0075 – 1

Ako vplýva geopolitická realita na politický život dnešného Ruska? Ako sa bude rozvíjať eurázijská tendencia súčasnej ruskej geopolitiky? Na tieto, ale aj mnohé iné otázky sa snaží reagovať svojimi názormi V. L. Cymburskij. Tie pritom (*a to je dobre*) nie sú v úplnej zhode s geopolitickými názormi a schémami (*často na hranici naivity*) prezentovanými súčasnými relevantnými ruskými politickými silami a ich vodcami. Geopolitická logika má totiž svoju štruktúru, svoje pravidlá a zákonitosti, čo našťastie (*žiaľ?*) nezmení žiaden politik.

Pre aktuálnu ruskú geopolitiku (*najmä A. Dugina*) je eurázijstvo univerzálnym jazykom národnej identi-

ty, formou prejavu ruského seba-vedomenia. Eurázijský impulz sa prelína aj vo všetkých textoch práce – výbere štúdií publikovaných v rôznych periodikách – V. L. Cymburského *Rusko – územie za veľkým Limitrofom: civilizácia a jej geopolitika*. Autor svojím prístupom v zásade potvrdzuje, že základné párové kategórie geopolitiky: pevnina – more, kontinent – ostrov..., majú v aktuálnych ruských geopolitických reáliách svoj ekvivalent: eurázijstvo – atlantizmus. Presnejšie, eurázijský impulz verzus atlantická nula (*podľa A. Dugina*).

Štúdie, ktoré obsahuje prezentovaná publikácia, mapujú len zlomok

z prác, ktoré autor v rokoch 1993-1998 zasvätil problematike geopolitiky. Preto, ak by mal niekto záujem sledovať, ako sa vyvíjali názory V. L. Cymburského, môže sa s nimi zoznámiť napr. v jeho článkoch: *Ostrov Rusko (perspektívy ruskej geopolitiky)*, In.: Polis 5/1993, *Európa – Rusko: systém civilizácií*, In.: Polis 2/1997, *Od veľkého ostrova Ruska*, In.: Polis 6/1997.

Vstupná štúdia predstavovanej publikácie *Územie za veľkým Limitrofom: od Ruska –Eurázie k Rusku v Eurázii* (s. 6-26) bola pôvodne publikovaná v časopise *Biznes i politika* 9/1995. Autor v nej rozpracováva tému civilizačnej geopolitiky, t. j. akéhosi vymedzenia etnického a geopolitického jadra i periférie každej civilizácii samostatne. Pritom ale jedným dychom akcentuje, že model *ostrov Rusko* neznamena emigráciu Ruska z Eurázie, ale práve naopak. Predpokladá, že „... geopolitické záujmy Ruska sú v maximálnej miere naviazané na veľký Limitrof, a preto problémy iných civilizačných platforiem majú pre nás (t. j. Rusko) skôr názorový než geopolitický zmysel...“ (s. 22).

Druhý materiál: *Námet pre civilizáciu-vodcu: sebaobrana alebo sebazničenie* (s. 27-43) vznikol na základe záverov okrúhleho stola ruských expertov ku knihe S. Huntingtona *The Clash of Civilizations*. Prvý raz bol publikovaný v časopise *Polis* 1/1995.

Štúdiu Civilizácia – čo bude jej odrazom? (s. 45-56) pôvodne autor publikoval v periodiku *Vostok-Oriens* 2/1996, znovu ide o jeho reakciu na závery z moskovských okrúhlych stolov: *Civilizácie a kultúry, Rusko a Východ: civilizačné vzťahy*. L. V. Cymburskij polemizuje s mnohými ruskými geopolitikmi a politológmi (*B. G. Kapustin, A. V. Kurajev, A. S. Panarin*) na tému Rusko ako eurázijská Atlantída.

Carnegie Center v Moskve (*pozn. riaditeľ moskovskej pobočky D. Trenin je pravidelným autorom v MO*) vydáva časopis *Pro et Contra*. V čísle 3/1997 V. L. Cymburskij publikoval *Národy medzi civilizáciami* (s. 57-88). Skeptikom pripomína, že na severe islam prehráva súboj s pravoslávnyim konceptom, z ktorého sa zrodil mýtus tretieho Ríma. V rámci analýzy vzťahov od „... *Dublinu po Vladivostok*...“ sa dotýka témy rusofílie a spomína aj Slovensko: „... *historicky periférny vzťah Slovenska k Západu, v porovnaní s Českom, dáva dnes šancu, že Bratislava, ktorá ostala za plotom NATO, začne uskutočňovať proruskú politiku*...“ (s. 64). Svoju prognózu zdôvodňuje tým, že Česi boli vždy pod nemeckým vplyvom a Slováci sa nachádzali v maďarskej oblasti, t. j. boli „... *marginálmi v kribu*...“ (s. 64). V spomínanom časopise *Pro et contra* (4/1999) V. Cymburskij publikoval ešte jednu mienkotvornú stať *Geopolitika pre eurázijskú Atlantídu*. Záujemcovia ju môžu nájsť na adrese: www.pubs.carnegie.ru/p&c/vol14-1999.

Piaty text *Superdlhé vojenské cykly nového a novšieho obdobia* (s. 89-106) bol pôvodne publikovaný v dvoch variantoch. Plný (*totožný s textom v knihe*) v Biznise i politike 5/1996 a skrátenejší v Polise 3/1996. Obsahuje špecifickú 150-ročnú periodizáciu vojenských cyklov a úvahy o ideologických pozadiach vojen. Autor sa tiež dopracováva k možnosti, že svet bude žiť „... v duchovnej atmosfére nezmyselnosti veľkej vojny, pričom lokálne vojny budú pre svet dôkazom pochybných efektívnosti riešenia sporov...“ (s. 104). Dotýka sa aj dlhoročných cyklov euro-atlantickej vojenskej politiky v kontexte s výhodami, resp. rizikami, ktoré sú pre Rusko zakomponované v týchto cykloch. Pri tejto analýze sa jeho geopolitika postupne kľže do pozície chronopolitiky – disciplíny, ktorá sa venuje štúdiu konjunkturálnych zmien v čase a ich použitím (*využitím*) pri dosahovaní ľubovoľných politických cieľov.

Zložité vzťahy medzi Moskvou a Ruskom ako takým, ich geopolitický aspekt, sú predmetom analýzy v časti *Zauralský Peterburg: alternatíva pre ruskú civilizáciu* (s. 107-115, pôvodne *Biznes i politika* č. 1/1995). Na tému nadväzuje aj záverečný text práce *Znamenie času nevímate...* (s. 116-141), ktorý sumarizuje názory novosibírskych autorov o alternatívnom hlavnom meste Ruska (*bol pub-*

likovaný v Nacionalnych interesoch č.1/1998). Autor zvyrazňuje, že budúcnosť Ruska sa nerieši, a nie je zakódovaná v Čečensku (*a už vôbec nie v Moskve alebo Sankt-Peterburgu*), ale v priestore Sibíri. Konštruktívna kontrola nad ruskou platformou sa môže uskutočňovať politickým režimom dvojitého použitia – režimom, ktorý zjednotí moc nad uralsko-sibírskym komunikačným jadrom a jeho záujmy s pevnou oporou a podporou na západnom krídle krajiny.

Aj keď boli Cymburského texty pôvodne publikované diverzifikovane, v brožúre prekvapujúco tvoria homogénny celok s tromi vrcholmi:

- reálnosť veľkého Limitrofu, geokultúrneho priestoru, ktorý sa rozprestiera v priestore Eurázie (*od Fínska po Kóreu*),
- pokus o sformulovanie vlastnej koncepcie civilizačnej geopolitiky, ktorá sa odlišuje od prístupov S. Huntingtona a jeho ruských obdivovateľov stretu civilizácií,
- súčasné štruktúry základu dnešného ruského priestoru, jeho funkcie. Otázka nového ruského centra s dislokáciou v priestore juhozápadnej Sibíri a východného Uralu.

Na záver poznámok k celkom dobre gradovanej knihe sa žiada ešte doplniť, že autor vníma *Limitrof* ako medzipriestor medzi mocnosťami.

■

Peter Juza*

* Mgr. Peter Juza; Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, člen Edičnej rady SIMŠ